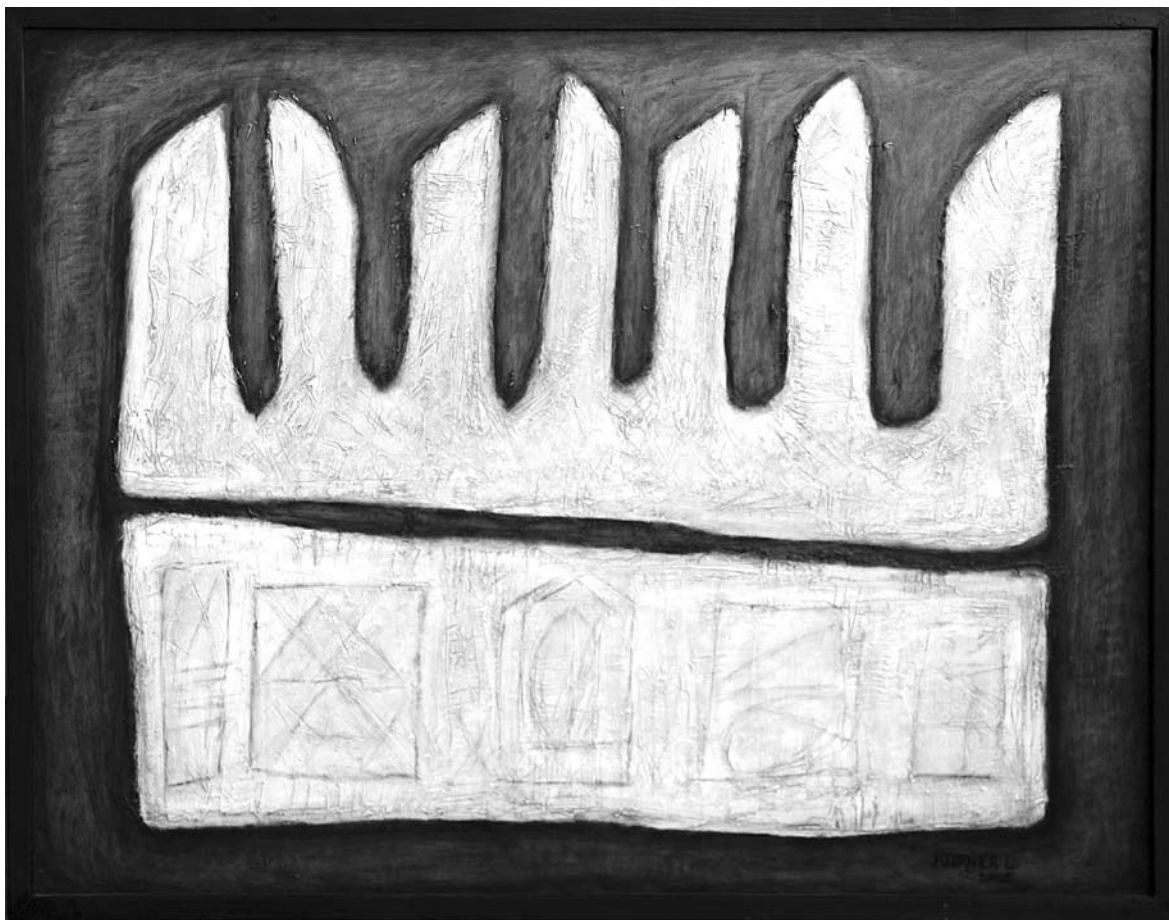

Péntek Imre

Tárlatról-tárlatra

Egerszegi műhely

**Karner
László:**
Téli regge

A zalaegerszegi tavaszi szezon több érdekes kiállítást is kínált a közönségnek. A Hevesi Sándor Színház emeleti galériájában ezúttal a Vitrin Egyesület két tagja, Karner László és Horváth László új műveit láthattuk. A két zalaegerszegi művész közül a festő Karner László az utóbbi években komoly sikereket ért el. Többször is szerepelt képeivel az EURégiós tárlatokon, ahol a zsűri néha meglepő szigort tanúsított. Karner többször is állta a „próbát”, szakmai minőségét senki sem vonta kétségbe. (Pedig nem könnyű a tanítás mellett elmélyülten ezen a téren is – legalább szinten maradni...) A festő az egyik nonfiguratív irányzat, a jelképszerű objektumok,

többértelmű motívumok, szinte monokróm színvilágú – sárgás, kékes – árnyalatú képek megfestését helyezte törekvései középpontjába. Festőnk számára rendkívül fontos a barázdás, rögös, szemcsés festékanyagokkal megdolgozott képmező, a sejtelmes (vonalas) szerkezeteket kirajzoló háttér. Első látásra nincsenek kitüntetett pontok, ám ha figyelmesebben megnézzük a képet: a festői „erőtérnek” van koncentrátuma, fókusza. (Bár kétségtelen, ezek az átmenetek nem határozott, elmetszett, szigorúan elkülönített rétegek, részek, sokkal inkább „elfolyó”, lágy, elasztikus átmenetek.) Az újabb kollekció két irányra osztható. Az egyik az

anyag „viselkedésének” lenyomta vagy elvont jelképek „megérzékiesítése”, olykor építészeti fragmentumok megidézése. A másik valamiképpen emberi (személyes, pszichés) dimenziók kivetülése, olykor konkrét utalásokkal.

Sajátos minimalizmus ez, amelyből nem hiányoznak a lírai megközelítések, az elvonatkoztatásokon „átvérző” személyes történet. Jellegzetes címek (és képek): *Téli rege*, *Egy utazás emlékére* vagy a *Kisvárosi történet*. A *Vízparti táj* motívumai is felismerhetőek, az is nyilvánvaló, hogy a festő érzelmileg erősen kötődik ehhez a kedves formációhoz. Egyébként is: képeinek meleg, sárga „hullámzása” egy derűs, életigenlő alkotói ént feltételez. Legerőteljesebb motívuma a „kapu”. Ezt több variációban is megfestette. A kapu(k) hol kisebbednek, hol nagyobbodnak – attól függ, honnan nézzük –, szűkülnek vagy tágulnak, a forma ismétlődéseinek ritmusa valósággal megszagatja a (hát)teret.

Karner László – az a benyomásom – válaszüton van. Az érzéki és elvont ábrázolás között keresi útját. Úgy tűnik, van benne vágy (és készletetés), valamiféle narrativitásra (lásd: *Kisvárosi történet*), másfelől a *Szerkezet* vagy *Jelek* – inkább a steril, a dehumanizált állapotok rögzítésére vállalkoznak. Talán az *Álom* jelenti – a harmadik utat. Ez a kép az álom gomolygását finom valőrökből összeálló, sfumatós színfelületekkel érzékelteti. Számomra ez jelentheti a „kitörést” abból – az olykor már-már modoros, kiismerhető – képalkotásból, amely Karner stílusára oly jellemző. Mindenesetre, várjuk az újabb műveket!

Horváth László a jól bevált metódus és anyaghasználat szerint készíti egyáltalán nem érdektelen, számos tárlaton elismert, díjazott plasztikáit. Esetében a plasztika szó (talán) helyesebb, hiszen ez jobban illik a nonfiguratív művekre. A fekete, szemcsés anyag (adalékokkal kevert acélpor), amivel dolgozik – mintha a földből kikerült, idő marta lelet lenne – rusztikus felületet alkot, önmagában is erőteljes formaképző elem. Olykor ezt az amorfitásra hajlamos, képlékeny közeget simára csiszolt, fénylő fémidomokkal kombinálja – így teremtve erős kontraszthatást. Ő is – mint a kortárs szobrászatban oly sokan – elveti az érzéki teljességet, a töredékben, a részben, a fragmentumban gondolkodik, meg akarja találni azt a maradandó, hatásos kifejezési formát, gesztust, ami elindítja a fantáziát, s a műalkotás a befogadó tudatában nyer befejezést. Ennyiben köze van műveinek a konceptualizmushoz és a minimalizmushoz is. Másfelől – ahogy Hegyi Lóránd írja az *Új szenzibilitás* című kötetében – plasztikáinak egy része valamiféle „individuális mitológia” darabjaiként foghatók fel. (*Üzenet*, *Tört oszlop*, *Prófécia*, *Lelet*) Mintha egy pszeudó-történelem rekonstrukcióját képeznék ezek a mű-tárgyak. Ez a kifejezési forma adekvát az 1956-os forradalom emlékéhez (*Memento 1956*), vagy a Biblia lényegét megragadó, a kereszt hiányával

Horváth László:
Utolsó hang

áttört fedőlaphoz. (*Könyvek könyve*) A részben való gondolkodás példája a *Kapaszkodás* is, amikor a kézfej kap kitüntetett szerepet. Horváth László „üzenetei” a modern plasztika formanyelvén fogalmazódnak meg, s bízhatunk abban, hogy mind inkább tágul az „értők köre”. Egyébként a zalaegerszegi új temetőben lévő áldozatok emlékműve arra figyelmeztet: számos kisplasztikája nagyobb méretben hat igazán. Talán egyikét köztéri megrendelés nagyobb ismertséget biztosítana ennek az értékes, izgalmas emóciókat kínáló, kissé háttérbe szoruló plasztikai világnak.

Következetességről beszéltem az előbbi két alkotó esetében. Nos, a harmadik, a Munkácsy-díjas Fischer György szobrászatáról ugyancsak elmondható ez. Jellegzetes figurái „messziről” felismerhetőek, a tárlatokon rögtön magukra vonják a figyelmet. A Zalaegerszegen élő szobrász elfogadtatta magát, nem csak a szakmával – ami a Munkácsy-díjában realizálódott –, hanem a közönség (egy részével) is. Igaz, vannak elutasítói, de vannak rajongói is, sőt, ami több: gyűjtői. Legutóbb a

Keresztury ÁMK Kiállítótermében rendezett kiállítást, melyen újabb munkái is nyilvánosságot kaptak. (Kedves epizód, Wehner Tibor művészettörténész, a magyar szobrászat egyik legjobb ismerője, sokunk jó ismerősebarátja, a Gébárti művésztelep kiállításainak megnyitója Zalaegerszegen járt, megtekintve Fischer György kiállítását is. A szobrászhoz készült, a műtermébe... Én kísérem el. Közben átadtam neki a Vitrin Művészeti Kiadó albumát Németh Jánosról. Ő sem maradt adós: megajándékozott a Corvina Kiadó által megjelentetett Modern magyar szobrászat (1945-2010) című munkájával. Emlékszem, ma is bele-belenézek a Köztéri szobraink címmel megjelent olcsó, papírkötésű kötetébe, 1986-ból; nos, az új kötet super elegáns, kiválóan dizájnolt könyvészeti remek. Bizonyára ezt még többször forgatom.)

Fischer György kiinduló pontja a mezítelen emberi test, az emberi alak. Mindenképpen figuratív művész. Akár az egyiptomi vagy görög szobrászat értelmében. Am őt nem az egyéni vonások érdeklik, hanem a típus (az archetípus), a karakter, a jellem. S ennek maximális érzékeltetésére törekszik. Eszköze: a de-formáció. A kicsinyítés és nagyítás, a bizonyos testrészek kihangsúlyozása, mások eltorzítása (eltüntetése), a kinyújtás és „vastagítás” és még folytathatnánk a sort. De ami roppant érdekes: ezek mégsem külsőleges eszközök, az elgondolt alak, lény, figura belső lényegéből, animájából fakadnak. (Ezért fontosak (és pontosak) Fischer munkáinak címei.) Azt hiszem, ez a szobrász nagy leleménye: az általa megálmodott lelki-gondolati tartalmakhoz talált – jobb kifejezés: *kidolgozott* – egy érvényes, hiteles plasztikai nyelvet. (Ami az előzményeket illeti: Frimmel Gyula – helyesen – hívja fel a figyelmet Giacomettire, Moore-ra, vagy Hans Arpra. Én még hozzáténném az egyiptomi szobrászatot és a szecessziót.) Hiszen fontos eleme szobrainak a látvány, a ritmus, a dekorativitás. A „kényes

egyensúly” – a határhelyzet. Néha csak a testformák (játékos) átlalakításával végez hatásos „mutatványt”, máskor eszközöket használ: a posztamens nála nem mesterséges toldás, állvány, hanem a szobor szerves része. De van mikor egy szék, lepel vagy lépcső segíti a „fogalmazást”.

Mostani kollekciójában feltűnően dominál a női figurák sora. Többnyire frivol, kihívó, csábító pózokban. (*Figurina, Gyertya, Estrella, Hoppá*) A nő mint csábító, mint szexuális idol. Amit látunk, tömény érzékiség. (Kierkegaard írja a Csábító naplójában: „Szemem soha nem képes belefáradni abba, hogy bejárja...a nő szépség eme szétszórt kisugárzásait...Minden egyes pontnak megvan a maga kis darabkája, és mégis tökéletes önmagában... Mindegyikének megvan a maga kis részecskéje: a vidám nevetés, a huncut pillantás, a vágyakozó szem, a lehajtott fej, a pajkos értelem, a csábító szemöldök, a kérlelő ajak, a titkoltól terhes homlok...Megkísérlem kategoriálisan elgondolni a nőt.”) Nos, Fischer György megkísérli „kategoriálisan” („hideg fővel” – szintén Kierkegaard kifejezése) elgondolni a nőt, valóságos plasztikai enciklopédiát alkotva a témáról. A küzdelem eredménye: remek szobrok sorozata. Egyébként a frivol megközelítést csak néhány „komoly” mű ellensúlyozza, mint az *Izolda szerelmi halála* vagy a *Zsuzsánna*.

De persze találkozhatunk Oszlopos Simeonnal is, beletorzulva, nyomorodva az „oszlopszent” pózába. A görnyedés és alázat példázatával (*Ali*), az erőfeszítés emblémájával (*Hórukk*), vagy az álomba merült ember elomló alakzatával (*Morpheus*). Az a gyanúm, Fischer Györgyben egy moralizáló bölcs lakik, aki (joggal) háborog a „világ folyásán”. Szerencsénkre, ezeket a „felháborodásait” nem maximákban vagy filozófiai fejtegetésekben írja meg, hanem súlyosan elmarasztaló, plasztikai látletet készít. Okulásunkra.

Konstrukciók és „átírások” I. Balatoni Festészeti Biennále

A Balaton térségében régi igény, hogy a minőségi kultúra is jelen legyen. Ez vidék (ma is) a magyar kortárs művészet egyik kiemelt bemutatkozó helye, amely a széleskörű kínálatban megjeleníti a maga turistacsalogató programjait. A külföldiek érdeklődést is felkelthetik ezek, hiszen a zeneműveket, a képeket és szobrokat nem kell „lefordítani”. Különösen áll ez a múzeumokra, kiállítóhelyekre, ahol a képzőművészeti alkotások reprezentatív módon megjelenhetnek. A siófoki Kálmán Imre Múzeum, a füredi kiállítóterem, vagy az almádi Balatoni Tárlat mind-mind próbálkoztak valamiféle állandó, visszatérő kiállítási rendszerrel, de igazán nem alakult ki olyan meggyőző, szakmai hitellel bíró forma, amely elnyerte volna a művészek és a közönség bizalmát és tetszését. Nyilván, ehhez kell megbízható intézményi háttér, egy országos szakmai testület, és helyi összefogás, tervezni képes szervezőmunka.

Nos, a keszthelyi Balatoni Múzeum – úgy látszik – képes volt megfelelni ezeknek a feltételeknek, mert több éve eredményesen rendezti – a Magyar Képző és Iparművészek Szövetségével karöltve, a Pelso Biennálékat. Ezt a már jól bevált formációt tovább fejlesztve, nyílt meg május elején – ugyancsak a Balatoni Múzeumban – az I. Balatoni Festészeti Biennále, a szövetség által kért és zsűrizett munkákból. Miskei László, a MKISZ alelnöke a következőket írja az (reméljük, egyelőre) szerény, de informatív katalógus előszavában: „Kortárs festészetünk elfogadásának és megértésének egyik alapfeltétele az alkotó és befogadó nyitottsága, előítéletek nélküli közeledése. Ennek a folyamatnak több összetevője van. Az egyén kulturális igényén kívül

a kultúra területén működő szervezetek, intézmények szerepe, együttműködése alapvető. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége e tényét felismerve, célul tűzte ki, hogy az ország jelentős régióit és városait bevonja programjaiba. A balatoni régió, Keszthely, a város különösen alkalmas környezet arra, hogy kortárs festészetünk eredményei új és rendszeres kiállítási helyet kapjanak a Balatoni Múzeum kiállítótereiben. A hely szelleme, a történelmi múlt, a város adottságai mind olyan tényezők, amelyek már a jövőt is feltételezik.”

Nos, mielőtt a jövővel foglalkoznánk, nézzük meg, milyen anyag gyűlt össze, a 71 festőművészt felvonultató kiállításon. Kétségtelen, rangos a névsor, nem hiányoznak az ismert és nagy nevek, mint Váli Dezső, Aknay János, Kovács Péter Balázs, Gábor Áron, azért tudnék említeni jó néhány művészt, akik növelheték volna tárlat súlyát, jelentőségét. De ne akadékoskodjunk, minden kezdet nehéz. Inkább foglalkozunk a kétségtelenül meglévő pozitívumokkal! A kollekción – nem csak a dátumok szerint – friss, szemléletében is az. Sok a fiatal, pályakezdő művész. S nem utolsó sorban: örömmel fedeztük fel a zalai művészek, Budaházi Tibor, Szekeres Emil, Haraszi László alkotásait.

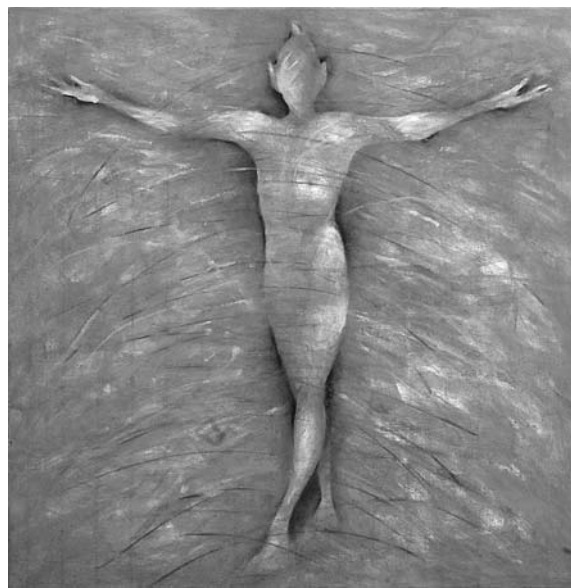
S még egy: többségben vannak az absztrakt, konstruktivista, strukturalista művek. Ami persze egyáltalán nem baj. (Még akkor sem, ha talán számon kérhető lenne – a Balaton miatt – bizonyos „természetelvűség”).

Orvos András *Új ég, új föld* vagy ifj. Durkó Zsolt *Déli tükör* című képein az amorfitás játéka tűnnek elő, színviziók és variációk, míg Urbán György tudatosan a kozmosz

Váli Dezső:
Műterem
félálomban

Erdélyi Eta:
Megadó
mozdulat

végtelen tereire, bolygó-köreire koncentrálnak, akár csak Tilles Béla. (Kozmosz LXXXVIII.) Vannak geometrikus-konstruktivisták kombinációk, szerkezetek, „áthatások” – Vinczellér Imre hommage-jellegű festménye közvetlenül Moholy Nagy képvilágára utal. Sz. Varga Ágnes Kabó szintén a térben „kinyíló” résekkel, asszimetriákkal foglalkozik *Dimenziók* című képén. Budaházi Tibor a szerves-történelmi konstrukciókat kedveli, *Kettős kép-e* a szabálytalanság és a szimmetria kontrasztjára épül, a formációk (in)adekvát megfeleléseivel teremt feszültséget. Az e stílusban alkotók közt domináns csoport, amely a jelszerűség eszköztárával próbálja „megközelíteni” témáját. Ilyen Ásztai Csaba *Költői út*-ja, a sötétké (szinte monokróm) képmezőben egy sárgás-kivilágosodó és elvékonyodó ív „beszél” a tehetség sötétségbe hasító ékjéről. A geometrikus kompozíciók közt találunk tárgyiasabb, objektívebb, szeriális műveket (Csík István: *Baltoni konstrukció*, Balogh László: *Kisvárosi fények*, Dréher János: *Horizontális falsíkok*, Dechandt Antal: *Horizont sarokkal*) Matzon Ákos (*Falak I-II.*) a tiszta, gemoetrikus fogalmazás híve, Dévényi János „interferenciái” szintén a mérnöki szerkesztés szabályosságával rajzolódnak ki, méghozzá élénk piros alapon. Gábor Áron a nádleri gesztus festészet spontán alakzatait hozza létre – széles, lendületes ecsetvonásokkal, fekete-sárga színárnyalatokban. Aknay János jellegzetes sziluett-váza is egy épület „maradványára” utal, amely megmaradt a „személyes időben”. A tájélmény lírai átírására érzékletes példa Baska József *Szentendrei éjszaká*-ja. Hasonló törekvéssel találkozunk Vágó Magad *Alkonyatkor* vagy Boros István *Góbi* című képén. Egyet lehet érteni a zsűrivel: Kecskés Antal *Felhő, országút*-ja kiemelkedően sikerült alkotás. Az (MKISZ díját kapta.)

A finom, érzékeny, kékes valórökkel megfestett háttér – melynek látszólag nincs centruma – mégis magában rejtje az ég és föld találkozási pontját

A szerves, biomorf formációkból építkező festmények közt találjuk Kovács Péter Balázs *Ütköztetés II.* című művét. Látványos, hatásos, egyértelmű kompozíció: az egymás ellen forduló ágyúcsövek a háború értelmetlenségének szimbóluma. Az emberi „hely” ember nélküli ábrázolásának nagy mestere (azt is mondhatjuk: mágusa) Váli Dezső. Az itt látható *Műterem félálomban* a (fél) álom torzító perspektívájából idézi fel a már eltűnő, feloldódni készülő tárgyi valóságot.

A figuratív törekvések a brutista firkáktól a hiperrealista, fotószerű „leábrázolásáig” terjednek. Magyar József *Tópart*-ja a gyermekrajz bizonytalan körvonalaival idézi fel a tóparti strand eleven, groteszk nyüzsgését, Erdélyi Eta *Megadó mozdulat*-a erőteljes, dekoratív, érzelmetől sem mentes, emblémaszerű szexuális idolt „rajzol” élénk. Magyar Gábor *Helyzetkép*-e pedig a megváltás krisztusi „kifeszülését” ábrázolja szokatlan, szembeni perspektívából.

Alapvetően érdekes, a nézőket is megérintő festmény-kollekcióval rukkoltak ki a szervezők-rendezők. (El lehet(ne) gondolkodni: nem sok-e a hetven alkotó? Ráadásul, többségében, egyetlen képpel. Nem szerencsésebb-e kevesebb festő szerepeltetése, több képpel?) Ám ez már tényleg a „jövő” gondja, akár csak az, miként lehet „nemzetközivé” változtatni a biennálét. Örülünk neki, hogy egy jó kezdeményezés színvonalas megvalósulásának lehetünk tanúi. Az I. Baltoni Festészeti Biennále – a kortárs képzőművészeti élet máris jeles fóruma, szemléje, megméretésre, kritikai észrevételekre való alkalom. Várjuk a folytatást!